

EUROMENTOR STUDII DESPRE EDUCAȚIE

Volumul IV, Nr. 2/iunie 2013

ISSN 2067-7839

Fiecare autor răspunde pentru originalitate și pentru faptul că textul nu a mai fost publicat anterior.

EDITORIAL
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI A UNIVERSITĂȚII
CREȘTINE „DIMITRIE CANTEMIR” DIN BUCUREȘTI
- O ȘCOALĂ PENTRU VIITOR-

În perioada 18-20 aprilie, 2013, Facultatea de Științe ale Educației din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” a fost protagonistul a două evenimente științifice de anvergură internațională, care au avut ca liant destinul educației europene astăzi și în viitor: **Conferința internațională „Educația în viitor”** și **Atelierul internațional „Connecting generations”, Programul Grundtvig**, Comisia Europeană (2012-2014).

Conferința internațională „Educația în viitor”, desfășurată în perioada 19-20 aprilie, rămâne un moment de referință, atât pentru activitatea de cercetare în domeniul științelor educației desfășurată de Facultatea de profil din cadrul universității noastre, cât și un reper important pentru partenerii noștri interni și internaționali, prezenți la această manifestare științifică.

Au participat 13 parteneri din străinătate: 7 din Turcia, 2 din Grecia, 3 din Italia. O prezență notabilă a fost cea a prof. univ. dr. Jukka Kangaslahti, de la Universitatea Turku din Finlanda care, din decembrie 2012, este visiting professor al FSE din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”.

Nu mai puțin importantă a fost participarea colegilor, cadre didactice universitare și cercetători, manageri în educație, atât de la Facultatea de Științe ale Educației și de la alte facultăți din UCDC, cât și de la alte instituții de învățământ superior din București și din țară, precum: Institutul de Științe ale Educației, SNSPA, ASE, Universitatea Politehnică, reprezentanți ai Inspectoratului școlar al Municipiului București, Universitatea din Craiova, Universitatea din Pitești, Universitatea „Vasile Goldiș” Arad, Universitatea „Petre Andrei” Iași, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați.

Problematika conferinței a atras și participarea colegilor din învățământul preuniversitar, atât din Capitală, cât și din țară.

Lucrările Conferinței s-au desfășurat în Aula Magna, unde în cadrul plenului a fost constituit un panel pe dimensiunea socială a sistemului Bologna și apoi, în secțiuni paralele, Secțiunea I: **Educația timpurie și cultura intergenerațională**; Secțiunea a II-a: **Dimensiunea socială a sistemului Bologna**.

Au fost prezentate 47 de lucrări în cadrul plenului și al celor două secțiuni.

*Plenul Conferinței s-a deschis cu prezentarea comunicării: **Învățământul particular – pol al competitivității și al modernității învățământului superior din România**, autor: prof. univ. dr. Corina Adriana Dumitrescu, fondator și rector al UCDC, care a subliniat rolul învățământului privat ca alternativă viabilă la dezvoltarea învățământului superior românesc; notabilă este contribuția domniei sale alături de Președintele fondator al UCDC, prof. univ. dr. Momcilo Luburici, la dezvoltarea învățământului superior particular din România, în ultimii 22 de ani.*

O invitație la regândirea educației a fost comunicarea prezentată de către autorul conceptului de reformă a sistemului educațional finlandez, prof. univ. dr. Jukka Kangaslahti, apanajul unei cercetări veritabile, compatibile cu profilul conferinței. „Investiția în educație” este un element cheie, care să se preocupe nu numai de buna administrare, ci și de sprijinul real care trebuie acordat predării și învățării. „A venit timpul- sublinia prof. Jukka- să spunem fără echivoc că toate școlile sunt diferite și că fiecare copil este unic.”

Italia – Școala, învățarea permanentă – prezent și viitor, a fost comunicarea susținută de către dr. Renato Luti, coordonator academic pentru educația adulților în Castelnuovo di Garfagnana, Italia.

Prezentare deosebită care subliniază faptul că sistemul școlar italian face distincție între educație, învățare și pregătire profesională. Sistemul italian nu are un sistem școlar național pentru adulți și educația permanentă nu are structuri autonome și standarde naționale. În ciuda acestui fapt, în Italia există ocazii și oportunități de propagare LLL: CTP, Centre Teritoriale Permanente pentru educație și formare a celor de vârstă adultă, asociații culturale implicate în activitatea formală și non-formală în domeniul educației adulților.

Educația în Grecia și valorile vii, Dionysia Papadopoulou, Profesor-Mentor, Instructor în educația adultă în Grecia. Într-o epocă în care unul din cuvintele foarte des vehiculate este schimbarea, valorile pe care vechii greci își întemeiau existența Adevăr, Bine, Frumos, rămân totuși o inalterabilă actualitate. „Educația –subliniază prof. Dionysia Papadopoulou- asigură condițiile care promovează valorile democrației, respectarea drepturilor omului, pacea și libertatea”.

Sistemul educațional actual și factorii de integrare a generațiilor în Turcia, Ayca Kaldirimci, profesor la școala primară Şehit Kemal din Izmir, Turcia.

Autoarea a realizat o prezentare interesantă a sistemului de învățământ

din Turcia, punând accent pe educația formală. Umplerea golurilor dintre generații, conectarea seniorilor și a tinerilor angrenează factori culturali și educaționali atât formali, cât și informal.

Alte lucrări prezentate în plenul conferinței: **Dimensiunile culturii pedagogice a profesorului**, prof. dr. Sorin Cristea, Univ. București, **Politici educaționale din trecut în viitor** prof. dr. Nicolae Sacaliș, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir.

O notă aparte lucrărilor în plen a fost conferită de alocuțiunea ministrului sănătății, conf. univ. dr. Eugen Nicolaescu, care a subliniat rolul școlii în evoluția unui stat, iar momentul culminant l-a constituit prezența și alocuțiunea ministrului de externe al României, lector univ. dr. Titus Corlățean, care a subliniat rolul educației interculturale în comunicarea dintre statele lumii.

Plenul Conferinței s-a încheiat cu lansarea cărții: **Aspecte metodologice ale predării și ale învățării**, apărută la editura Pro Universitaria, în februarie, 2013, lucrare colectivă de cercetare a cadrelor didactice de la Facultatea de Științe ale Educației, coordonată de către decanul Facultății; referenți științifici: prof. univ. dr. Emil Păun și prof. univ. dr. Sorin Cristea, Universitatea București. Prezentarea cărții a fost realizată de către prof. univ. dr. Sorin Cristea care a subliniat valoarea științifică și contribuția inedită în literatura de specialitate, care au ca temei cercetarea ampla realizată în domeniu și vasta experiență didactică a autorilor.

La secțiunea I, **Educația timpurie și cultura intergenerațională**, referenți științifici: Prof. univ. dr. Jukka Kangaslahti și Prof. univ. dr. Emil Păun, iar organizatori: Prof. univ. dr. Emil Păun și Lect. univ. dr. Tudor Marin s-au prezentat următoarele lucrări: **Ocurențe educative ale cluburilor paideutice în cultura intergenerațională**, Prof. univ. dr. Octavia Costea, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Educația parentală – componentele esențiale ale parteneriatului educațional**, Lect. univ. dr. Camelia Stănculescu, ASE; **Orientarea școlară și profesională**, Prof. Monica Popa, Prof. Florentina Stavri, Școala Primară nr. 56, București; **Perspective ale studiului matematicii în școala viitorului**, Lect. univ. dr. Costel Chiteș, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Importanța educației preșcolare în dezvoltarea copilului**, Florentina Burlacu, absolventă a Universității Creștine "Dimitrie Cantemir", București; **Rolul formării conceptelor morale asupra dezvoltării emoționale a copiilor preșcolari**, Prof. Alina Cîrjă, Școala Româno-Finlandeză, București; **Medierea învățământului preșcolar. Experiență muzeală**, Lect. univ. dr. Florentina Bucuroiu, Facultatea de Științe ale Educației, Universitatea din

Pitești; **Școala, familia și comunitatea - axa de convergență a educației**, Dr. Maria Crăciun, Colegiul Tehnic "Costin D. Nenițescu"; **Educația formală și formarea formatorilor**, Conf. univ. dr. Simona Marin, Universitatea Dunărea de Jos, Galați; **Relația familie – școală, condiția unei educații de calitate**, Lect. univ. dr. Mihaela Sterian, Lect. univ. dr. Mihaela Mocanu, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Educația incluzivă în grădiniță**, Lect. univ. dr. Conona Petrescu, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Învățarea colaborativă în activitățile din grădiniță**, Ioana Lazlo, Inspector - învățământul preșcolar Sector 6; **Metode interactive de învățare**, Nicoleta Dumitrescu, Inspector - învățământul preșcolar Sector 6; **Managementul clasei de elevi ca știință a educației**, Conf. univ. dr. Gabriela Cristea, Universitatea "Spiru Haret", București; **Primii șapte ani... de acasă?**, Cercetător științific Monica Cuciureanu, Institutul de Științe ale Educației, București;

La secțiunea a II-a, **Dimensiunea socială a sistemului Bologna**, referenți științifici: Prof. univ. dr. Sorin Cristea și Prof. univ. dr. Nicolae Sacaliș, iar organizatori: Conf. univ. dr. Gabriela Pohoată și Lect. univ. dr. Conona Petrescu, s-au prezentat următoarele lucrări: **Considerații privind educația axiologică în globalizare**, Conf. univ. dr. Gabriela Pohoată, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Dezvoltarea comunitară prin educație**, Lect. univ. dr. Vali Ilie, Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic, Universitatea din Craiova; **Educația formală - o investiție pentru piața muncii**, Lect. univ. dr. Magdalena Pruneanu, Facultatea de Științe ale Educației, Universitatea din Pitești; **Cultura diferenței - cultura toleranței în școală**, Lect. univ. dr. Ionuț Vlădescu, Universitatea "Petre Andrei", Iași; **Educația – factor de progres**, Lect. univ. dr. Mihaela Daniela Cîrstea, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; Prof. Laurențiu Valentin Cîrstea, Școala Primară nr. 195, București; **Educație interculturală**, Prof. Daniela Varvaruc, Liceul Tehnologic de Servicii Sfântul Apostol Andrei, Ploiești, Prahova; **Provocări și beneficii ale educației interculturale**, Lect. univ. dr. Mihaela Pricope, Politehnică, București; **Dimensiunea interculturală a educației moderne**, Conf. univ. dr. Florentina Alexandru, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Educație globală; Dimensiunea interculturală**, Asist. univ. drd. Cristina Rhea, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Dezvoltarea capitalului uman – standarde europene și realități naționale**, Lect. univ. dr. Iuliana-Marinela Trașcă, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București; **Sensurile și relevanța unei filozofii a educației**

în viitor, Conf. univ. dr. Iuliana Paștin, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București; **Informatica și Cunoașterea Socială**, Dr. Alexandru Aurel Dumitru, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București; **Psihanaliza în universitate**, Lect. univ. dr. Gabriel Balaci, Universitatea de Vest “Vasile Goldiș”, Arad; **Inteligența emoțională și schimbarea rolurilor profesorului**, Lect. univ. dr. Mihaela Mocanu, Lect. univ. dr. Mihaela Sterian, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București; **Inteligența emoțională între știință și artă**, Lect. univ. dr. Tudor Marin, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București; **Legătura dintre cerințele educaționale, particularitățile psihologice individuale și vârsta elevilor**, Lect. univ. dr. Maria Condor, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București; **Considerații teoretice și practice asupra predării disciplinei Psihiatrie în cadrul facultăților de Psihologie și Științe ale Educației**, Conf. univ. dr. Simona Trifu, Universitatea București, Alina Uta, Psih. clinician, Spitalul Clinic de Psihiatrie „Prof. dr. Alex. Obregia”, Dr. Monica Boer, Spitalul Clinic de Psihiatrie „Prof. dr. Alex. Obregia”; **Educația economică între formal, non-formal și informal**, Lect. univ. dr. Monica Elisabeta Păduraru, ASE, București; **Paradigme educaționale**, Lect. univ. dr. Andrei Găitănar, SNSPA; **Rolul valorii în pregătirea economistului mileniul trei**, Cercetător dr. Ghenadie Ciobanu, Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale, București; **Impactul Sistemului Bologna asupra studiilor culturale japoneze din România**, Lect. univ. dr. Magdalena Ciubancan, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București;

Comunicările prezentate în cadrul conferinței, au fost selectate în vederea publicării în acest număr al revistei *Euromentor*.

Conferința a oferit participanților un prilej de analiză și problematizare a unor provocări cu care se confruntă școala actuală de pretutindeni și din România. Dintre cele generale, cele mai semnificative sunt: globalizarea, societatea cognitivă și cerințele sale, masificarea și democratizarea școlii, școala și lumea muncii (paradigma antreprenorială și derapajele logicii economiei de piață în învățământ), diminuarea rolului statului în învățământ, diversificarea câmpului educațional și a surselor sociale de educație, ofensiva valorilor pragmatice și comerciale asupra valorilor umaniste în învățământ.

Dintre provocările particularizate la țara noastră (dar nu numai) putem menționa: criza finalităților educației, politici educaționale discontinue și contradictorii, discursul incoerent asupra rolului social al școlii, degradarea statutului social al școlii și criza de identitate a profesiei didactice, cultura școlară anomică (incoerența valorilor) în sistemul școlar.

Nu putem vorbi despre educație în viitor, nu putem spera la o „regândire a educației”, fără o radiografie lucidă a școlii actuale.

Sperăm că ideile prezentate în conferință vor putea constitui teme de reflecție pentru o nouă abordare a educației, precum și pentru deciziile care vor sta la baza unor politici educaționale adecvate și coerente.

Contribuția Facultății de Științe ale Educației din cadrul UCDC la proiectul European Connecting generations, alături de parteneri din 7 țări europene: Ungaria, Italia, Grecia, Polonia, Anglia, Slovenia, Turcia, în cadrul atelierului internațional desfășurat în perioada 18-20 aprilie, constă în cele cinci cluburi paideice ale Forumului studenților și al profesorilor acestei facultăți. Acestea explorează noi valori ale conceptului european de Paideia, care semnifică învățare pe tot parcursul vieții și ale cărei valori etice, spirituale și culturale sunt transferate din generație în generație ca formă de continuitate a memoriei umanității.

Patru concepte stau la baza evoluției acestui proiect: 1. clubul paideic; 2. lanțul intergenerațional al învățării; 3. pregătirea pentru viață a copiilor; 4. valori culturale, spirituale și economice.

Cluburile paideice sunt în viziunea noastră: spațiu de inițiativă locală; spațiu de învățare și de creație; sinergie intergenerațională și socială (părinți și copii învață, creează și sunt antreprenori împreună); valori universale și valori naționale: ethos, noblețe, libertate, brand și antreprenoriat local.

Percepția invitaților prezenți, din Italia, Turcia, Grecia, a fost una de apreciere entuziastă a ineditului și a excepționalului din acest tip de activitate pragmatică și dorința de a coopera pentru transferul acestor bune practice paideice în alte țări ale Europei.

*Conf. univ. dr. Gabriela Poahoată,
Decanul Facultății de Științe ale Educației*

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ ȘI EDUCAȚIE TRANSCULTURALĂ

DUMITRU BORTUN*

bortund@yahoo.com

Abstract: *It suffices to replace the concept of “disciplinary paradigm” (Thomas Kuhn, 1962) with that of “cultural paradigm” in order to realize that the limits of communication between scientists are valid for the communication between any human groups – since any group can be considered a cultural or sub-cultural community (ethnic communities, religious communities, social communities, professional fellowships, political parties etc.)*

The globalization of contemporary society generates multiple interethnic and interracial contacts in which the general-semiotic component becomes a sine qua non condition of efficient communication; in return, the absence of this communicational competence leads to the blockage of communication between natives and non-natives, opening the way towards interethnic conflicts, religious wars or clashes of civilizations (Huntington). So, as we believe, the intercultural perspective must be urgently adopted in order to improve dysfunctions, to reduce the areas of insecurity and also to enhance communication, taking into account that we are witnessing a real explosion of contacts between peoples and cultures, between cultural paradigms.

The concept of transcultural competence determines qualitative clarifications that lead to the increase of the communication capacity between individuals, beyond natural, cultural and linguistic borders. As we believe, intercultural communication must be based on the communicative action that requires an explicit relation between “knowing” and “doing” in a intercultural communication situation. This paper is referring to the transcultural competences, a concept which implies the dialectic relation between personality and society (culture).

Keywords: *cultural paradigm, intercultural communication, intercultural communication ethics, transcultural competence, transcultural education.*

Paradigmele – cele mai adânci obstacole ale comunicării interculturale
Îndoiala cu privire la posibilitatea unei comunicări interculturale

---

* Conf. univ. dr., Facultatea de Comunicare și Relații Publice - S.N.S.P.A.

autentice s-a născut în urma evidențierii unor limite obiective ale capacității limbajului de a funcționa ca monedă universală, limite care fac din comunicare fie un act imposibil, fie un act incomplet. Faptul este dezolant în măsura în care aceste limite nu aparțin interlocutorilor, ci *însuși limbajului*, ele derivând din *natura cunoașterii*. În ce constau aceste limite, cum acționează ele și în ce condiții pot fi depășite? Iată întrebări la care trebuie să răspundem dacă vrem să găsim un răspuns rațional la întrebarea fundamentală: *Este posibilă comunicarea interculturală?*

O bună călăuză pentru a intra în studierea acestor mecanisme este conceptul de "paradigmă culturală", folosit tot mai mult în ultimele patru decenii, atât în filosofia socială, cât și în antropologie, psihologie și sociologie. El a intrat în aceste domenii din filosofia științei, unde a fost impus de filosoful american Thomas S. Kuhn. Pentru el, conceptul central pentru descrierea dinamicii științei este cel de *paradigmă*, iar criteriul care desparte știința de nonștiință este *rezolvarea de probleme*.

Paradigmele sunt modele de practică științifică ce pot fi întâlnite în lucrările științifice clasice și, mai ales, în manuale și tratate; ele stau la baza instrucției unui grup disciplinar (fizicieni, chimiști etc.). Pe baza lor, cel care se instruieste învață să formuleze și să rezolve noi probleme. Paradigmele sunt, deci, "realizări științifice exemplare care, pentru o perioadă, oferă probleme și soluții model unei comunități de practicieni"¹.

Faptul că membrii unei comunități de cercetători au în comun o paradigmă explică faptul că ei comunică aproape deplin și fără dificultăți majore. Acest lucru nu se întâmplă, însă, cu cercetătorii care împărtășesc paradigme diferite, fiindcă *paradigmele sunt incomensurabile* (nu pot fi comparate, deoarece nu există o "unitate de măsură" comună).

Incomensurabilitatea paradigmelor provine din următoarele:

i) ele implică *presupoziții incompatibile* cu privire la entitățile de bază ale domeniului studiat și la comportarea acestora;

ii) ele presupun *criterii diferite* de delimitare a problemelor "reale" și a soluțiilor "legitime";

iii) *observațiile* pe care cercetătorii le efectuează asupra aceleiași realități sunt și ele *incomensurabile*.

Cum se explică incomensurabilitatea observațiilor? Deși privesc "în aceeași direcție și din același punct" (Kuhn), deși constituția aparatului senzorial este aceeași, cercetătorii vor percepe lucruri diferite. Aceasta se

---

¹ Thomas Kuhn, *Structura revoluțiilor științifice*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 14